

3 Základná škola, Mníšek nad Hnilcom 497

**VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE ŽIAKOV SO SLUCHOVÝM
POSTIHNUTÍM**

**(príloha ŠkVP ISCED II– NIŽŠIE SEKUNDÁRNE
VZDELÁVANIE)**

1 Vzdelávací program pre žiakov so sluchovým postihnutím

Vzdelávací program pre žiakov so sluchovým postihnutím pre nižšie stredné vzdelávanie je súčasťou školského vzdelávacieho programu pre nižšie stredné vzdelávanie pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia. Obsahuje ciele a požiadavky, ktoré sa vzťahujú na obsah výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím a kľúčové kompetencie ako hlavné nástroje vyváženého rozvoja osobnosti žiakov so sluchovým postihnutím.

Vzdelávací program pre žiakov so sluchovým postihnutím charakterizuje výchovu a vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím, vymedzuje špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o žiakov so sluchovým postihnutím v školách, kde sú vzdelávaní. Špecifiká sa vzťahujú na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov so sluchovým postihnutím. Platia všetky iné ustanovenia, ktoré sú uvedené v príslušných štátnych vzdelávacích programoch pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia, s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia.

Cieľom vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím na nižšom strednom stupni vzdelávania je pripraviť žiakov na vzdelávanie v akejkoľvek strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu.

1.1 Ciele výchovy a vzdelávania

- 1 Žiaci so sluchovým postihnutím plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základnej školy na nižšom strednom stupni vzdelania.
- 2 Hlavným cieľom je, aby žiaci so sluchovým postihnutím nadobudli rozvinuté kľúčové spôsobilosti (kompetencie) primerané veku a individuálnym osobitostiam žiakov, ktoré vyplývajú zo sluchového postihnutia žiaka.
- 3 Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôbujú individuálnym osobitostiam žiakov so sluchovým postihnutím v takom rozsahu, aby učebné výsledky žiaka so sluchovým postihnutím zodpovedali profilu absolventa nižšieho stredného stupňa vzdelania, s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia žiaka.

- 4 Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je, okrem všeobecných cieľov, vychovávať a vzdelávať týchto žiakov tak, aby nadobudli primerané komunikačné kompetencie, osobnostné kvality, reedukačné a kompenzačné kompetencie a tak plnohodnotne vnímali, prežívali vlastný život a stali sa tvorcami hodnôt, ktoré vytvoria cieľavedomou činnosťou.
- 5 Získaním primeraných komunikačných, reedukačných a kompenzačných kompetencií si žiaci so sluchovým postihnutím rozvinú svoju osobnosť, osvoja kultúrne hodnoty a vybudujú nezávislú existenciu.

1.2 Stupeň vzdelania

Platia ustanovenia uvedené v školskom vzdelávacom programe pre nižšie stredné vzdelávania.

1.3 Profil absolventa

Absolvent nižšieho stredného vzdelávania so sluchovým postihnutím má osvojené kľúčové kompetencie (spôsobilosti), ktoré zodpovedajú profilu absolventa nižšieho stredného vzdelávania s prihliadnutím na druh a stupeň jeho sluchového postihnutia.

V oblasti sociálnych komunikačných kompetencií (spôsobilostí) absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania, s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia:

- dokáže primerane komunikovať v slovenskom a anglickom jazyku,
- dokáže primerane svojim potrebám komunikovať v slovenskom posunkovom jazyku.

V ďalších oblastiach absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia má osvojené aj tieto kompetencie:

- v oblasti kompetencií (spôsobilostí) riešiť problémy absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, ktoré vyplývajú aj zo sluchového postihnutia,
- adekvátne svojej úrovni navrhuje riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti,

- v oblasti sociálnych a personálnych kompetencií (spôsobilostí) absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania vie primerane veku používať svoje kompenzačné schopnosti,
- v oblasti pracovných kompetencií (spôsobilostí) absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania si dokáže stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy a s prihliadnutím na sluchové postihnutie, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov,
- v oblasti kompetencií (spôsobilosti) smerujúcich k iniciatívnosti a podnikavosti absolvent nižšieho stredného stupňa vzdelania dokáže využívať technické komunikačné pomôcky a technológie, ktoré mu pomáhajú prekonať komunikačnú bariéru.

Úroveň rozvinutosti kľúčových kompetencií žiaka so sluchovým postihnutím tvorí základný predpoklad pre prekonanie negatívnych dôsledkov sluchového postihnutia pre ďalší rozvoj v následných stupňoch vzdelávania, resp. úspešnú inklúziu.

1.4 Vzdelávacie oblasti

Výchovu a vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím realizujeme v zmysle vymedzených vzdelávacích oblastí pre nižšie stredné vzdelávanie.

Obsah vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím je rovnaký ako obsah vzdelávania žiakov základných škôl, pričom sa rešpektujú osobitosti vyplývajúce zo sluchového postihnutia žiačky.

Začlenená je oblasť Špeciálnopedagogická podpora, ktorá je zameraná na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov sluchového postihnutia. V prvej skupine je špecifický predmet komunikačné zručnosti a v druhej skupine je zaradený predmet rytmicko-pohybová príprava, ktorý sa vyučuje namiesto vyučovacieho predmetu hudobná výchova.

1.5 Vzdelávacie štandardy

Platia vzdelávacie štandardy uvedené v príslušných štátnych vzdelávacích programoch, s prihliadnutím na druh a stupeň postihnutia žiaka.

1. 6 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím

Žiak so sluchovým postihnutím je žiak, u ktorého je potrebné zabezpečiť ďalšie zdroje na podporu efektívneho vzdelávania. Použitie ďalších zdrojov umožní vytvoriť kvalitatívne nové prostredie, zodpovedajúce potrebám žiakov, ktorí si vyžadujú špeciálny prístup vo vzdelávaní.

Žiak so sluchovým postihnutím má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, ktoré sú u žiaka diagnostikované školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, spravidla centrom špeciálno-pedagogického poradenstva.

Pod pojmom špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba rozumieme požiadavku na úpravu podmienok (obsahu, foriem, metód, prostredia a prístupov) výchovy a vzdelávania žiaka. Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka vyplývajú zo sluchového postihnutia, prípadne i iného pridruženého postihnutia, zohľadnenie ktorých mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj schopností alebo osobností ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Ďalšie zdroje na podporu efektívneho vzdelávania žiaka so sluchovým postihnutím sú rôzneho druhu, predovšetkým:

- zabezpečenie odborného prístupu vo vzdelávaní, t. j. včasná špeciálnopedagogická, psychologická, medicínska diagnostika, vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu - individuálna a skupinová práca so žiakom, používanie špeciálnych metód a foriem vyučovania, úprava vzdelávacieho obsahu, zaradenie špecifických vyučovacích predmetov, špecifický postup v hodnotení vzdelávacích výsledkov, aplikácia alternatívnych foriem komunikácie, úzka spolupráca s rodičmi a iné, podľa individuálnej potreby konkrétneho žiaka, vyplývajúcej z odbornej diagnostiky;
- materiálne, ktoré zahŕňajú špeciálne učebnice, špeciálne vyučovacie pomôcky, kompenzačné pomôcky, prístroje, úpravy prostredia (napr. svetelná signalizácia zvonenia) a iné;
- personálne t.j. odborný servis špeciálneho pedagóga, školského špeciálneho pedagóga, logopéda, liečebného pedagóga, asistenta učiteľa, školského psychológa, tlmočníka

posunkovej reči, ďalej nižší počet žiakov v triede, v prípade individuálnej integrácie zníženie maximálneho počtu žiakov v triede, odborná príprava učiteľov a iné;

- finančné na zabezpečenie špeciálnych materiálnych, odborných a personálnych podmienok.

Žiak so sluchovým postihnutím je:

- ❖ nepočujúci žiak,
- ❖ nedoslýchavý žiak,
- ❖ **žiak s kochleárnym implantátom.**

Nepočujúci žiak je žiak u ktorého nastalo sluchové postihnutie v ranom veku (pre - peri-postnatálnom veku), pred osvojením reči (v prelingválnom veku) v takej miere, že úplne stratil sluch alebo sluchové postihnutie je veľmi ťažké. Nepočujúci žiak je aj taký žiak, ktorý stratil sluch v dôsledku ochorenia, úrazu či nesprávnej liečby v neskoršom veku. Strata sluchu u žiaka je taká veľká, že ani pri použití načúvacieho prístroja nie je schopný identifikovať a diferencovať hovorenú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.

Nedoslýchavý žiak je žiak u ktorého poškodenie sluchového orgánu spôsobuje narušenie sluchového vnímania do takej miery, že pomocou načúvacieho prístroja môže vnímať hovorenú reč (podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia) a aj keď obmedzene auditívnou spätnou väzbou môže kontrolovať vlastnú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.

Žiak s kochleárnym implantátom (KI) je žiak s vnútroušnou implantáciou. Individuálne dispozície a individuálne možnosti vývinu u žiakov sú rozličné. Doterajšie skúsenosti potvrdzujú, že najlepšie vyhliadky na osvojenie si hovoreného jazyka majú žiaci, ktorým bol KI voperovaný v ranom a predškolskom veku. Pokiaľ sa týmto žiakom poskytne adekvátne lekárska a špeciálnopedagogická starostlivosť, väčšina týchto žiakov sa dobre orientuje sluchom. Hovorenej reči rozumejú na základe sluchového vnímania. ***Iná je situácia u žiakov, ktorých operovali v školskom veku. Títo žiaci si musia osvojiť sluchové vzory a stratégie počutia prostredníctvom sluchovej výchovy (prípadne rečovej a sluchovej výchovy).*** Vo vzdelávaní tejto skupiny žiakov so sluchovým postihnutím sa do popredia dostáva tréning sluchového vnímania a pozornosti.

Vzdelávanie žiakov so sluchovým a mentálnym postihnutím sa realizuje v súlade s obsahom primárneho vzdelávania pre žiakov s mentálnym postihnutím, pričom sa môžu vyučovať aj špecifické vyučovacie predmety základnej školy pre žiakov so sluchovým postihnutím: komunikačné zručnosti, individuálna logopedická intervencia, slovenský posunkový jazyk, dramatická výchova, rytmicko-pohybová výchova alebo sluchová výchova.

Špeciálnopedagogické pôsobenie predpokladá uvedomenie si špecifických potrieb žiaka so sluchovým postihnutím, ktoré vyplývajú z jeho sluchového postihnutia, prípadne aj z iného pridruženého postihnutia alebo nadania.

Vo výchovno-vzdelávacom procese pedagóg zohľadňuje špecifiká u žiaka so sluchovým postihnutím, ktoré môžu byť prítomné:

- ❖ poruchy reči v lexikálno-sémantickej, morfológicko-syntaktickej, foneticko-fonologickej rovine,
- ❖ pridružené poruchy reči: dysláliu, dysprozódii (poruchy rytmu reči), dysfóniu (poruchy hlasu), narušené dýchanie, fufnavosť, poruchy plynulosti reči, iné,
- ❖ poruchy pozornosti,
- ❖ poruchy krátkodobej a dlhodobej pamäti,
- ❖ ťažkosti pri identifikácii, zapamätávaní a reprodukcii objektov,
- ❖ ťažkosti pri myšlienkových operáciách (chápanie abstraktných pojmov),
- ❖ prítomný pocit menejcennosti,
- ❖ oneskorenie sociálneho emocionálneho vývinu,
- ❖ nedostatky vo vývine psychomotorických zručností,
- ❖ zníženú mieru koncentrácie a vytrvalosti pozornosti,
- ❖ nerovnomerné výkony,
- ❖ zvýšenú unaviteľnosť a iné.

Pri **hodnotení učebných výsledkov** učiteľ rešpektuje psychický a fyzický zdravotný stav žiaka, druh a stupeň postihnutia, ak má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.

Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení základnej školy.

U žiaka so sluchovým postihnutím, ktorý má výrazné rozdiely vo výkonoch v ústnej a písomnej skúške, sa pri skúšaní uprednostňuje forma, ktorá je pre neho výhodnejšia a ktorá predstavuje východisko pre hodnotenie jeho učebných výsledkov. Priebežne sa používajú všetky formy skúšania a hodnotenia, rešpektujúc druh a stupeň postihnutia.

1.7 Vzdelávanie v základnej škole

Žiak so sluchovým postihnutím má vyplnený Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, súčasťou ktorého sú okrem iného správy z odborných vyšetrení aj individuálny vzdelávací program. Individuálny vzdelávací program musí rešpektovať požiadavky uvedené v tomto vzdelávacom programe.

Vzdelávanie žiaka so sluchovým postihnutím v základnej škole je realizované v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom. Riaditeľ školy zabezpečuje úzku spoluprácu s centrom špeciálnopedagogického poradenstva a s rodičmi žiaka. Žiak so sluchovým postihnutím sa vzdeláva podľa obsahu vzdelávania pre žiakov nižšieho sekundárneho vzdelávania s prihliadnutím na postihnutie.

1.8 Dĺžka vzdelávania

Dĺžka vzdelávania žiakov so sluchovým postihnutím na našej škole má spravidla deväť ročníkov.

Plnenie povinnej školskej dochádzky sa žiakovi sa skončí, ak od začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky absolvoval desať rokov vzdelávania alebo dňom 31. augusta príslušného školského roka, v ktorom žiak dovŕšil 16. rok veku (§ 22 ods.1 zákona č. 245/2008 Z. z.).

1.9 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizačné podmienky vzdelávania upravuje školský zákon, vyhláška o základnej škole a vyhláška o špeciálnych školách.

Pri organizácii podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov so sluchovým postihnutím je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej a psychologickkej diagnostiky žiakov. Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom so sluchovým postihnutím špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a uspokojovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, najmä:

- Žiaci so sluchovým postihnutím, ktorí nemôžu splniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov.
- U žiakov so sluchovým postihnutím je možné voliteľné hodiny využiť aj na intenzívne vzdelávanie v určitej vzdelávacej oblasti v rámci individuálneho vzdelávacieho programu žiaka.
- V prípade individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy môže špeciálny pedagóg, asistent učiteľa na vyučovacích hodinách podľa potreby pracovať so žiakom/žiakmi so sluchovým postihnutím individuálne alebo v skupinkách podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiakov. Obsah, formy a postup vyučovania konzultuje s príslušným učiteľom.
- U žiakov so sluchovým postihnutím si stanovuje učiteľ dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc momentálny psychický stav, správanie a špecifické potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom ich sluchového postihnutia.

1. 10 Povinné personálne zabezpečenie vzdelávania

Platila všetky ustanovenia uvedené v školskom vzdelávacom programe pre nižšie sekundárne vzdelávanie.

1. 11 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie nižšieho stredného vzdelávania je v súlade s požiadavkami formulovanými v školskom vzdelávacom programe.

1. 12 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní.

Platia všetky ustanovenia uvedené v školskom vzdelávacom programe pre nižšie sekundárne vzdelávanie.

1. 13 Podmienky prijímania

Žiaka so sluchovým postihnutím prijímame do základnej školy ako žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe psychologickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky v centre špeciálnopedagogické poradenstva.

O prijatí dieťaťa do školy rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CŠPP), vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa. „Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa.“ (§61 ods. (1) zákona č. 245/2008 Z. z.).

Riaditeľ školy je povinný informovať v prvom kontakte rodičov o podmienkach prijatia (písomná žiadosť rodiča, správy z odborných vyšetrení z príslušného poradenského zariadenia, spolupráca so špeciálnym pedagógom).

1.14 Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

Na vysvedčení posledného ročníka sa uvedie stupeň dosiahnutého vzdelania nasledovne:

„Žiak (žiačka) získal (získala) nižší sekundárny stupeň vzdelania.“

Ak žiak ukončil povinnú školskú dochádzku uvedú sa aj údaje o ukončení povinnej školskej dochádzky a to nasledovne: „Žiak (žiačka) ukončil (ukončila) povinnú školskú dochádzku.“

2 Rámcový učebný plán

Žiaci so sluchovým postihnutím, ktorí sú začlenení v rámci školskej integrácie v triede základnej školy sa vzdelávajú podľa rámcového učebného plánu pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským, a to s uplatnením špecifik podľa bodu 7.1. Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.

3 Učebné osnovy predmetov rozpracované na podmienky školy

Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu školy a reflektujú na profil absolventa a zameranie školy.